

FÖIÄ ENCICLOPEDIÄ LITERARÄ, *** APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 6 coröne

Pentru România și străinătate . . . . . 8 franci

Inserate 1 cm. □ o dată 2 fil. de două-ori 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR :

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL :

SIMION P. SIMON

Tot ce privesce föia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Cătră on. public cetitor!

Fiind morbulent și cuprins cu förte multe afaceri și ocupațiuni, mă vöd necesitat cu diua de astăzi a abdice de la edarea și redactarea mai departe a föiei „Revista Ilustrată“ și am cedat redactarea D-lui S. P. Simon preot în Șiom-falău p. Besztercze. „Revista Ilustrată“ va fi proprietate și ediția D-lui Georgiu M. Ungurean.

Redacția și adminstrația va fi în Bistrița, strada Lemnelor 44.

Retrăgându-mă dară — 'mă țin de sacra și naționala datorință a mulțami tuturor p. stim. și on. Domni și Dame cari m'au onorat cu sprijinul moral și material întru susținerea acestei Reviste până în present.

Șoimuș la 6 August. n. 1901.

Al D-vóstră cu tot respectul

Ioan Baciu.

Doina în Ardeal.

I.

Cine se nu se închine spiritului național al poporilor? Care muritor se nu se închine în fața unei națiuni, care trăiesc din timpuri, cu al său nume, viață și virtute istorică... Cine pe lume și sub soare, se nu adore „individualitatea istorică” a unui popor, și se nu onoreze cu sântenia puterea de viață și natura progresivă a aceluia?

„Fimța cea mai perfectă pe lume, este omul.” Precum însă omul se deosebesce în sine, prin mai multe însușiri, la unul mai mult dezvoltate ca la altul; ba precum unul are norocirea a se dezvolta, altul a rămânea îndărăpt, sau unul a petrece și a fi influențat de medii externe favorabile, altul însă e lipsit de acestea: — întocmai națiunile se deosebesc între sine prin mai multe însușiri divergente, adăugând și norocul poporilor prin care unele sunt în stare fericită a-și păstra ce au avut față de cele ce-și perd „prin timpuri” și ceea ce a avut, ca individul, care din stare bună și mare devine serman și fără nimic.

N'a fost și nu este națiune istorică, care se nu se prezintă în propria ei individualitate. Popore din una și aceeași trupină mare, sau cum am dice mai bine, din una și aceeași „ciotă” se deosebesc în însușirile lor sufletesci și în naționalitatea lor: ele au geniul lor propriu, cultura și temperamentul lor național. Căci altfel a fost geniul și cultura poporului evreu, ca al celui chaldeu și fenician; altfel cultura Persilor și cea a Meșilor, și altfel a Grecilor decât cea a Românilor.

Unul ne arată o credință mai naturală, altul mai misterioasă; unul un cântec mai înfocat și plin de dor, altul mai môle și mai sarbăd. Dar altul a fost și este geniul Orientalului, și altul al Apusanului sau Europeanului. Acestea sunt tot atâtea note și criterii naționale, sau emble de cunoșcere, pentru un popor sau altul.

* * *

Fie-care popor are limba sa: „sigilul inviolabil,” care păstrează neatinși tesaurii prin cari trăiesc o națiune; fiecare popor are credința sa, datinile și obiceiurile, vestmântul bun ce-l apără în contra viscolilor, ce ar lovi în corpul său; fie-care popor are cântecul, portul și jocul, ceremoniile și petrecerile naționale, în cari se oglindează caracterul și timpul său.

Est-mod cu atâtea prerogative fiind dotată o națiune și apoi în așa mod prezentându-se în lumea poporilor, — cine se cuteze a atenta la onóra ei — cine se cuteze a nu respecta ființa unui popor — cine se îndrăznescă a viola numele și trecutul unei națiuni?!

Orî ce națiune este o Putere, ea e o Majestate pe pământ. Cel ce vatămă pe o națiune comite crima de lesă Majestate. Nu e mirare, când recunoscând acest adevăr, popore întregi s'au închinat altor popore și le-au respectat, — indiviți singuratici s'au închinat națiunilor și s'au jertfit pentru ele: Grecii se închină în fața Egiptenilor, Romani se închină Elinilor anticî; Cartagena și Epirul admiră virtutea romană. Moisi se închină națiunii iudaice și se luptă cu mari pericle pentru binele aceleia; asemenea Solon, Lyeurg, Demosthene, Aristide pentru Greci, — Brut, Catone, Torquat, Camil, Curtiu, Scaevola și Muciu pentru Romani; Franklin și Washington pentru Americani, Kosciusco pentru Poloni, etc. etc.

Toți aceștia au înțeles ce va să dică „națiune” și au cunoscut prea bine calitățile poporului de care se țineau. — C'un cuvânt, fie-care națiune cuprinde în sine, mai mult sau puțin, puțința de a se ridica la un nivel orecare în societatea omenescă; fie-care are puterea sa proprie și avuția spiritului. Nu numărul și mulțimea ca cea a lui Xerxes, nu puterea și tăria corporală, ca a lui Polifem, nu avuția și avaritia, ca a lui Lucul și Midas pun pe o ginte în fruntea altor ginți — ci puterea spiritului, adecă talentele ei, darul sufletului și nobleța inimei fac pe un popor să fie regele altor popore, — acestea sunt cea stea divină despre care dice poetul, că lucește prin timpîi seculari.

II.

De-ar fi Românul un popor cât de înapoiat în cultură, cât de serman în starea sa materială, cât de îndărăvnic pentru

progresul mult laudat al Europei și Americii, — în urmă cât de lovit dora de vre-un blăstăm contras din păcatul străbunilor săi, cum cântă Poetul:

„Se pôte că străbunii s'au mormântat în crime;
„Dar” rēul străvochimei dōr nu'l cerți pân' la noi!”

Totuși avēnd Românul mărețele și ne prețuitele talismane, pe care le are, posedând grandioase și vii criterii de naționalitate, pe cari geniul său și Dumnezeuul creștinătății de 18 veacuri i-le păstrează în coliba sa cu caminul roman, — tot atâți Penați, Larî și Dei străbuni, — o! atunci uiți de starea și pozițiunea sa socială, ori politică, ce-l umbresee, uiți de ceața egiptenă, ce l'ar întuneca, uiți chiar de negrul său trecut și de dăile sale amare, — uiți de tōte! Și adâncindu-te sub ceața ceață, pătrundēnd prin ceața umbră, — deschidēnd ușa colbei sale îți plecî cu venerațiune fruntea vādēnd par'că pe o Corneliă de mână cu prețioasele sale — vādēnd atâta clasicism român, și dacă ai inimă caută se strigi: „Cine e care se nu respecteze națiunile și se nu se închine morăvurilor lor?”

Cu mic cu mare scim, că multe popore moderne, descendente din națiuni și popore glorioase ale timpului vechiu — pōrtă numele aceloră, deși unele ar fi numai nisce frânturi din corpul cel antic, astădi înmormântat. Evreii, Judeii, Jidovii moderni, pōrtă acest nume cu care s'au numit strămoșii lor în țara sântă, până când adecă aveau și ei țară și magistratură, ba ei se numesc și astădi chiar israeliteni; ca și Evreii pōrtă numele străbun Persii, Grecii și Germanii de ađi. Scim, că a fost în Italia un popor: „Pepulus romanus,” și cunoscem, că lumea dice, că astă viță mare de omeni s'a stins ca și alte vițe. Ei — dar nimic nu se nimicesce nici nu se perde în natură! Sē nu fie acēta lege și pentru popore? —

S'a stins rēndul de omeni a poporului italic-roman, s'a înmormântat îngrōpa trecutului, dar au rēmas fii acestui rēnd de omeni, nepoții și strănepoții acelei vițe strălucite, cari ađi se dau sub numele gloriose — de Francesi, Italiani, Portugesi și Spanioli. Dar apoi totuși aceste popore — viță latină și sânge romanic — dōră fac barem cât au făcut urgisiții de Evrei pentru conservarea amintirii străbunilor lor?... Dacă n'ar fi poporul român dela Dunăre și Carpați, care păstrează vecinica pomenire a celor morți de mult, Romani vechi, deși mai glorioși ca tōte poporele — n'ar fi avut nici atâta favor, ca se nu le piară barem numele. Și iată fiul cel mai neînsemnat, rudenia cea mai sēracă a fost predestinată, ca să susțină numele părinților glorioși, precum din feciōra cea mai sēracă s'a hotărit să se nască *Mântuitorul omenimei*...

Cine se nu se închine poporului român, decât dōră cel ce e barbar?

Va trece pōte epoca luptelor naționale, va veni imperiul nobilului și adevăratei culturî lumesci și atunci lumea de sciință se va ocupa mai cu deadinsul de acest popor românesc, el va servi un bun strat de fosile pentru archeologia anticităților române.

Frații noștri din apus, înrudiți cu noi, ce e drept, prin limbă se arată adevărate mlădițe din trunchiul roman. Nu pōte nimeni dice, adecă acel bărbat, care s'a ocupat bine și cum se cuvine cu spiritul și natura vechiului Roman — depuse în scrierile clasice — nu pōte dice, că în aceste popore ar fi intrupat Romanul vechiu! Nu afli la Italiani, nici la Francesi, superstițiunile, prejudițiile, credințele, datinile etc.... adecă geniul și spiritul poporal al Romanului dela Roma — cum le afli la poporul român, care trăiesc și astădi. Nu afli la dēnșii jocul și portul, nunta și înmormēntarea romană, cum le afli la Romani. Pe când Italia prin inundarea și ivirea acolo a mai multor popore cu tot atâtea dominațiuni și caractere naționale diferite — ba smulgēndu-se de timpuriu de sub influința spiritului păgân-roman prin sciință, dezvoltarea religiōsă și cultură progresivă — se desbracă de credințele și datinile celor ce au locuit odată cu gloriă acel pământ, și uită portul, și l' croesce după mode nōve și străine, deși la Italiani unele dar puțin elemente, din portul roman lăsat în elementul său natural în Dacia, închis între munți în colibe sale, fără progres și sciință, rămâne

caracterul, spiritul, genial și timpul român în totă frumseța și curetenia, cum rămâne un măr ce nu putrezește! Rămân la densul credințele, portul, jocul: munta, nascerea, inmormântarea romană; cămașa lungă până la genunchi, în crețită în spate și la pept (cămașa curat clasică romană), opincile, șerparul, chimirul, — pălăria lată, rămâne struțul înalt de pân și de flori: rămâne portul roman cavaleresc (Deoarece portul bărbătesc al Românilor, nu e altul decât portul ostașilor cavaleri ai Romei bătrâne: cine nu crede, cerce și va vedea). Rămâne Călușorul, Bătuta și alte jocuri naționale romănesci. Și între altele rămâne natura rășboinică și aria militară. (Niciodată n'am aușit să se fi retras vreun regiment de ostași români din fața inamicului,

apoi în strategia militară Românul e mai invenșios decât nu seiu ce general de atunci și atunci.)

Nu numai, că a conservat Românul tesauriș străbunî, — dar el în continuu și-a mai însușit și mereu și-a dezvoltat inima și spiritul său, influenșat de sörtea și natura timpurilor, ce au trecut peste viața lui. A plâns de durere și s'a tânguit și a plâns mult, căci mult i-a fost năcasul, dar acest plâns ne face să fim cu atenșune, căci au fost plâns plin de spiriș. Er în timpî de puțină veselîă, s'a veselit.

Sub acestea influenșe credem, că s'a născut și cãntarea numișă „Doină.”

(Va urma.)

Visul lui Bonaparte.

În Biserice cea mare din Parisul strălucit,
Multă lume din Franșia a intrat și a sosit; —
Multă lume strălucese în vestmânt de sərbătore:
Prinș, Marcuiș și Conș cu gală, — dame, flóre lângă flóre!
Er' de-asupra, preste public, fantasau ochiș că vęd
Numai spirite etere, în parfume ce reșed. —
Și se jęcă făcând glume, desmerdędn-sę-n suris.
Nu era Sus „Lumea dulce” sęu frumosul Paradis, —
Pre pãmęnt, era acuma, jos în Templul măjestos, —
Și-n, Paris, „Grădina lunei,” în Parisul voluptos!...
Chiar uită lumea pre astăđi, tipul cruntului Marat¹
Pre Talien² și Robespierre³ uși pre Danton⁴ și vremea s'a.
Pόμε bune de guerra, de ucidere de om:
Toș se bucurau acuma sub al pãciș sacru pom!
Pontificele-n ornate sânt și blând ca Simon Petru,
Circumdat de sântiș Călugări, pãlariș late de-un metru,
De Vlădieș în haine roșii, cardinaliș cu cruceș de aur,
Și pãseca vederea tainic spre-al bisericiș tesaur.
Și spre falnică mulșime în ținută de elita,
Aseptând momęntul mare, — cu a s'a mână-nbãtrãnișă
Se așede pre o frunte de geniu, și de-impęrat
O corônă de Cesare, la Acel, ce l'a chemat
O nașune și o țeră cu ardor, însufletire,
La acel ce este demon la popor și la ostire!

Tunuriș sute-ncep să tune, batheriș și dau avęntul,
Sę cutremură chiar Templul, Ceriul țera și pãmęntul.
Chorul cãntă cu mult pathos: *Pune dómne pre-aluiș cap,
Cu-a T'a mână o Corônă!* „Și-n biserică nu-n cap
Toaletele pompósę, uriașę în mulșime,
La un act, când Ceriul însuș ai-roběză din nãlșime.
Pontificele se scólă, i-sę-ăduce sânta carte
Și corônă sę-n cunune pre-mpęratul Bonaparte:
Însă, — vai, sântul Pãrinte, ce durere o sę-n frunte,
Bonaparte ię corônă și și-o pune pre-a s'a frunte!

Tunuriș sute, sună, sună; batheriș și dau avęntul,
Se cutremură chiar Templul, ceriul, țera și pãmęntul!
Chorul cãntă, dar' nu crede, — cum sę creadă, ce el cãntă:
„Pus'aiș Dómne, pre-al sęu crescet, pus'aiș ađiș corônă sântă!”
Pontificele reșede pre-al sęu scaun purpurat,
Și deplânge cu durere pre-un asemenea-mpęrat.

Tunuriș sute-ncep să tacă, batherișle — amușesc,
Templul tot e în uimire, ceriul, țera innegresc.
Sub cupola aurită intunerecșl sę lasă

Și mulșimea-n agitare se îndreptă cãtră casă...
Er eroul de la *Lodi*, cel din versuriș și poveste
Nu mai e un Bonaparte, pentru țera nu mai este!..

Diua alésă, ea dispere, — și închide ușa albă;
Nóptea nęgră sę ivesce, arătându-și a s'a salbă
Adornată, presurată, cu floriș roșii, ce încet
Shinteiază din splendóre-și ca și doi ochiș de poet.
Ceriul Franșiei cum ríde-n a Pleadelor lumină
Și Parisu-n lampioner ferice, cum se-n serină...
Tótă lumea sę preãmbłă prin a luneiș panoramă:
Numai singur Bonaparte obosit e preste samă.
Numai singur Bonaparte sęde trist și snpęrat:
Și nu seiș de este astăđiș Domnitor sęu Impęrat?!

O! Morfeu, dulceșta luneiș, leacul trupuluiș pãtruns
De dureriș și obosală, ce rod traiul în ascuns,
Tu, ce vii, cu-a t'ale brățã odorósă și de floriș
Și c'o dulce-n brățışare ne rãpesciș și porș prin noriș:
Bun ai fost de astă dată pentru Marele-impęrat!
Adormise Bonaparte îndispuș și lacerat...
Și-a visat, mereu visat'a; tot cu Papa avea trebă,
Sę pãrea că El întrebă, după Papa, tot lãtrebă,
De-a sosit sę-i ungă fruntea cu oleu sântiș și sacru,
De-a sosit sę-i dę corônă și sę-i coronezeș capuș?
De abia, sosese, vine, Servul Domnuluiș Chiristos
Și-n biserică, mulșimea în genunchiș sę lasă jos.
Chorul cãntă: *Pune „Dómne pre-al Sęu cap corônă sântă!”*
Eră El plecând genunchiș cu gând și inimă în frântă,
Pontificele cel Mare pre-al Sęu crescet iacă-i pune
Cu-a s'a mână cea mai scumpă de-impęrat corônă-n lume!

Tunuriș sute, tună vesel și pãmęntul asurdia —
În Biserică, mulșimea lãcrimęnd se-n duiosă,
Și psalma în miș de glasuriș: „*Éc-al voștru Impęrat
Pre care-l aleseș omul și tot El l'a-n coronat,
Căci prin Mine, domnesc Regiș și-Impęrași pre pãmęnt:
Înșelegeșiș Gînși, Popóră, vę plecașiș Celuiș prea sânt:*”
Și pãrea că plânge, plânge și-Impęratu-n coronat
De plăcere, bucurie-n est minut prea înãlșat.
Și pãrea că și El cãntă: „*Vę plecașiș Domnuluiș sânt,
Care unge-n coronězăș Domnitoriș pre pãmęnt,
Prin a Servilor sęiș mână, ca de mult pre-in Samuil
Pre David, fiul lui Iese — Impęrat în Israil!?*”

Nóptea trece și — Aurora, cu-a eiș degete de crin
Ríđitore ea deschide Ușã Ceriuluiș divin, —
Și prin ea apare-n lume sântul Sóre recreat:
Bonaparte plin de lacrimiș, tot ofteză, ce-a visat.

S. P. Simonu.

¹ Pronunșă: „Marah.”

² „Talliäng”

³ „Robęspjãhr.”

⁴ „Dangtong”

Teiul cu dragostea.

(Novelă)

*Vai: bădiță, când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Sub teiul bisericei
Jurământul dragostei...*

Era o sară frumoasă. Vitele venise dela pășune. Ceriul era senin ca lacrima. Er luna sbura printre miile de stele cari păre că tôte privesc la ea. La lumina ei se vedea stând înaintea unei porți un fecior și-o fată, cari turburau liniștea nopții prin suspinele și oftările lor. Era Mărióra și Ionică. Amândoi tineri, la amândoi le băteau inimile tot într'un fel. Mărióra era fata lelei Rafiră ș'a nenei Ioan de pe deal amândoi ómenī muncitorī. Nu erau bogatī, dar nici chiar sāraci multămită lui D-șeu, căci avēu cât le trebuia de adț pe mîne căci cine are puțin cu puțin se ajunge ér cine are mult i trebuie și mai mult, așa nenea Ioan și lelea Rafiră. Erau ómenī cu judecată, nenea Ioan era așa cam de vr'o 60 de ani alb ca o óie. Ér lelea Rafiră cam de vr'o 55—58 dar dacă o întrebai ca se'ți spue de câți ani este ea nu știa căci a rēmas orfană ér protocélele unde a fost ea scrisă au ars când au ars casa popi celui bătrēn. Dar cum đic tinēră nu era. Nenea Ioan înainte de al lua cătană spue că se purta cu păr lung. Apoi și aveam un păr de drag se te fi uitat la el, imī bătea umeriī. Dar cât m'a prins cu ștrēngu — c'asa se luau cătanele atunci — am băgat'o pe mănecă, mă pomenese că într'o bună diminēță vine un neamț și-mī aie părul — așa ne spunea — nenea Ioan de atunci apoi s'a tot tuns. Cu lelea Rafiră s'a întâlnit prima dată la fântāna dascalului și de atunci a îndrăgito. S'au luat amēndoi, au avut mai mulți copii dintre cari numai 2 le trăiese — Vasilica care a luat pe fata lui Nița din capătul satului, și pe Mărióra.

Mărióra le eră cel din urmă copil. Copilul bătrānețelor; de aceea o și aveau dragă ca ochiī din cap. Mărióra era frumoasă. Scițiī colea o fată cu nisce ochiī cari când te uitai în ei par'că te ardeau apoi un păr Dómne, atât de negru, de nu sciū cum se vē spun ca corbu. Un obraz sē-l tai c'un fir de păr, și roșu dar nu de suliman!

Apoi nisce buze roșii ca o fragă se le sārati ș'apoi se mori. Dar dacă era frumoasă apoi și scia se lucre s'o fi vėđut florī ce scia face cu acu, cum scia ea se potivēscă armeiurile — stramaturile — puneu negru pe cāmpul alb ér în cornurī roșu de părea că-s scrise. Ce vedea cu ochiī facea. De se ducea într'un sat la joc și vedea la o fată alte florī, alți pui pe cot, orī fodorī, a dóua đi se puneu și-i făcea și ea.

Dar cum alege de frumos în rēsboiu, scie cu speteaza, cu ciurelu, cu 24 de vārgele, cu trei ite cu 4, mai scie și D-șeu cum — destul că fată ca ea nu e în satul întreg așa meșteră. Ea nu se suia în pod „Să se uite printre podele se vadă pānza cum mai mere.“ Ci unde puneu mânia era pusă. Apoi hainele pe ea erau ca scrise. Tôte erau făcute de mânia ei. Ea cum am đis pentru „pui de pe cot, nu scobora grāu din pod.“ Ér când erau ospēte în sat și vr'una dintre mirese avea mult de cusut Mărióra era cea dintāiu care era chemată. Dar jucătore?! Ca o Șoimană. Ales când juca cu Ionică. Cu Ionică al lelei Savetă. Ionică încă era un fecior ca un brad roșu ca un bujor c'o mustacióră rāsucitā colea frumos ca în icónă. Nici el nu era chiar sērac, avea căscióra lui și vr'o câteva găletuțe de pāmēt. Tatāl sēu „un român verde“ — murise încă de când el era în leagān. Atunci erau mai bogatī. Dar după mórtea reposatului, D-șeu sē-l ierte se sculă unul și altul și le împārți moșióra. Lor le remase casciora și un petec orī dóuē de arătură dar lelea Savetă făcu ce făcu și lângă cele dóuē mai pusē de dóuē orī câte dóuē și pentru aceea astăđi nu sunt chiar sāraci. Lelea Savetă încă își iubea fecioru, tot ce dorea, era ca sē-l vadă și pe el odată așeđat, sē-l vadă că are și el un căpătāiu. Când era joc în prundul satului lelea Savetă nu lipsea căci ii, era drag de el sē-l vadă jucānd, ér dacă striga vr'o sódă și cei de pe delaturī rādeau, lelea Savetă, era mândră și vrea se đicā e al meu așa a fost și tatāl sēu. Ionică era jucător nu glumă. Cine juca cu el il pomenea cât trăia. El scia juca fata. Unde

nu și-o rāsucia de i sfārāia calcāiele, unde nu și-o da pe sub mână și striga:

„Pe sub mână căi romānă
Că de mi-ar fi Săcuiancă
Mi-ar fi cu rechița négră.“

Ș'avea gură bună. Când striga el resuna satul, il audeai unde ai fi fost. În joc acuma mai în urmă, juca tot cu Mărióra. Cu ea ridea și glumea mai tótă điua. Li plăcea se strige mai mult:

Mărióra pēr galbēn
De dorul tēu mă leagān
Mă leagān cași frunza
Bătută de vint tómnă...

Când striga el așa, ea 'și pleca capul în jos — i era rușine, obrazi i se inflăcārau. Ionică o iubea, dar și ea il iubea. Ereau și potrivitiī, tot satul đicea așa. — Și apoi ce đice un sat întreg, e đis!! —

Luna sta deasupra lor; părea că privesce la ei cum oftēzā. Părea că i milă și ei de suspinele lor, căci iute se ascunde sub un mic nor. În depārtare se aude scārțāitul unei cumpene dela fântānă. Ér în marginea satului se aud clopote și rēcheze de cai. — Ér mai afund în cāmp, un cioban cāntānd frumos din fluer, pe lângă oi cari le scóse în pornēlă. —

D-șeu se ajute Mărióra — đise Ion — eu trebuie se plec și sārutāndu-o încă odată, se perdu în liniștea nopții, făcānd se rāsune satul de o doină ce o cānta cu frunza; care suna așa:

Eu mă duc mândro de mîne
Dorul meu la tin' remāne
Grigesce-mil mândro bine
Și il culcă-n pat cu tine...

Mărióra se uita în urma lui — ascultānd cum își spue el jelea sa, nopții. — Apoi ștergāndu-și ochi întrā în casă, dar nu putu ca să se culce, ci se puse pe laitā lângă ferēstră ș'asculta până nu-l mai audī, și cum se nu-l asculte când el plēcă. ér ea remāne singurā ca un cuc, ér într'un an câte đile sunt și Dómne multe i se póte întâmpla omului. —

* * *

De atunci a trecut câteva luni. —

Era pe la ivitul zorilor. O lumină roșie incepu să se ivēscă la rāsārit Vēntul bătea incetișor. Pasērile deșteptate de sunetul arborilor incepură a continua concertul lāsāt de erī. Satul rēsuna de buciumele și strigātele păstorilor, cari scotēu vitele. La strigātul lor vedeaī póta deschidindu-sē — ér după vitele scóse afarā o femeie, o fată, un flacău sau un bărbat care atunci se sculase din așternutu-i cald, și-și luase pe el numai o zeche sau seurteică. În curēnd și sórele incepu a-și trimite razele sale de după delurī. Un abor gros se înālță spre cer de pe cāmpiile udate cu rōuă — formānd norī groși.

Acestea tôte anunțau o đī ploioasă. Pe drumul țarei se vedea mergēnd un fecior. Tinērul fecior nu era altul decât Ionică. El se întorcea dela servit aducānd cu el bănișori frumoși — pe cari i adunase punēnd crucer lângă crucer, pentru ca se aibă pe ce pune mânia când se va cununa cu Mărióra. Sórele ardea. El înainta cu paș mare, fără a băga de samă că ceriul incepu a-sē acoperi tot mai mult cu norī negri. El nu se uita la florile cari erau pe marginea drumului și cari la adierea vēntului lāsau un miros frumos — un miros dulce. Ci cu paș grābit mergea, grabnic par'că voia se ajungă pe cineva. El gāndea că óre Mărióra se mai ține de vorba avută. Óre mai ține ea inelul, ce i-la cerut când s'a despārțit — orī că la dat altuia. — Nu! Nu se póte đise el ridicāndu-și capul în sus oftānd din adāncul inimei, și luāndu-și pālāria în mână ca se póta merge mai tare. Dacă m'ar fi lāsāt, atunci pentru ce mi-ar fi scris. —

Mărióra îi rēsponse totdeuna la epistolile trimise de Ionică.

Epistola ei cea din urmă se termina așa... dragul meu Ionică își dori de se pôte, ca se știu când se va împlini ore jurământul nostru, ore când ne va învrednici D-zeu să fim unul altuia. La care Ionică îi răspunse... dacă vrea bunul D-zeu la pasci ciocnim ouă roșii epistola aceea a și primito Măriora.

Ionică tot mergea, mergea căci îl ducea doru — stase puțin a umbra unui pâr, — la rădăcina căruia se afla un isvor curat acolo își scose traista și se așeză un „Tatăl nostru“ și îmbuca ceva. Er după ce resulfă puțin își făcu o țigară, mai beu odată apă și hi mai departe însoțit numai de băț — din când în când mai fluera printre dinți:

De ar sci mândra c'aș veni
Frumos s'ar împodobi
Și 'nainte mi-ar eși...

Sórele se ascunsă după delurile din față, — sfîntise într'un nor mare — er ceriul remase pe câteva clipe roșu ca ocu. Timpul se schimbasă cu totul. Nori negri se ridicau unul peste altul. Incepu a tuna de se cutremura pământul, er printre nori mii de bice de foc șerpuiau. Inca un tunet și stropi mari le plôe încep a cadea. Intaiu rari, după aceea tot mai des. Vai de sermanul drumariu. Inerasese. Intunerec besnă. Ploa, ploa de părea că varsă cu bota. Acum și vântul crescu din ce în ce mai mare până ce se prefăcu în uragau. Apa se rostogolea valuri peste valuri maturând tot ce era în cale. Dar ui Ionică nici că-i pasa ei își făcu o sfânta cruce și se îndreptă „Dă-mi ajută“ și se perdu în întunerec.

* * *

Trecură serbătorile Pascilor dar Ionică nicăiera el nu mai venea. D-zeu scie ce s'o fi făcut își șopteau babele din sat. Dar Ionică s'o uitat de Măriora. Și Măriora? ea nici nu ucuse în serbători. Ea în fie-care minut aștepta pe Ionică, pe Ionică atât de dorit. Adeseori arunca câte o privire spre capul satului dór' il va vedea venind: dar zădarnic — își întorcea privirea înapoi ștergându-și ochi. — Sermana cât îl iubea cât de mult îl dorea, er ce e mai mult, ea se nu jôce la serbătorile Pascilor — cu Ionică. — Să nu fie și ea la joc în brundu satului în rând cu celelalte fete. Tóte fetele au cui se lee ouăle cele roșii, numai ea nu, nu-i vorbă că le-ar fi putut da și ea la altu, dar nu voia, căci cât s'a năcăjit ea la cele 2 ouă peștrile, ș'acum se le dee altuia. O cât i venea de greu — Adeseori se întreba că, ore Ionică s'o fi lăsat. O nu, atunci de ce mi-ar fi scris — își dicea.

* * *

De altfel toți feciorii din sat, iubeau pe Măriora, ba chiar și cei cari veneau din satele vecine, la joc, ar fi dorit ea să aibă pe Măriora, sau se jôce cu ea. Er când venea sara care mai de care se cânte mai frumos din frunză pe la pórtă ei. Dar nici ea nu le întorcea, dorul, ei la toți le zâmbea mulțamitoriu și cu bunătațe.

Er dacă vr'un fecior mai îndrăsnet cerea ca să-i facă și un loc în inimă. Ea le răspundea, că nu mai e a ei ci a lui Ionică. Cu el m'am legat în fața lui D-zeu, sub teiul sfintei biserici, întrebați-l pe el. El ne știe dragostea noastră, cu el voese să și trăesc. Er dacă el mă va fi uitat D-zeu nu dórme. Căți lóră n'a cercat cu una cu două ca se fie a lor. Câte mame r'ar fi voit ca să o aibă de noră. Căți tătani nu s'ar fi mândrit că feciorul lui are de nevastă pe Măriora. Dar ea și-l alesese, nu voia pe altu, decât, Ionică.

Trecu o lună. Ionică nu se mai ivea de nicăiera. Măriora era desperată, ea plângea, plângea mereu. În fiecare zi eșea în capul satului ca se vadă nu cumva vine Ionică. În fiecare zi eșea sub teiul dela biserică „sub teiul cu dragostea“ așa-i lica ea, er acolo plânge și se jeliua lui. Dar înzădar. Visurile și cele dulci cele pline de ferice și cele frumoșe iacale tóte șdrobite, tóte-s nimicite. Er în locul lor se ridică durerea și desnădejdea. Sara se culca cu nădejdea că dór a două zi când se va scula va afla că Ionică al ei a venit. Dar tóte erau numai lorințe, căci cum se culca, cu inima plină de dor, dimineța se scula tot așa, tot fără el, tot singură. Diua mergea la lucrul câmpului, er acolo lucra, lucra cât două, înzădar lelea Rafira

dicea că se nu se siléscă așa tare, dar ea nici că-o aușea și da cu sapa de credea că...

Câte odată mai cânta:

Vai! bădiță când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Jurământul dragosti
Sub teiul biserici
Sub teiul din cimiter
Mult mă mir bade mă mir
Ce faci tu de nu mai vii
Nice carte nu mai scrii.
De când s'a dus bădița
Mi pustie ulița...
Și, de doru-i mă prăpădesc
Căci tot mereu la el gândesc.

* * *

Fusese o zi frumoșă. O zi de primăvera. Sórele sfîntise, lăsând în urmași umbră. Un aer dulce înbată pe muritori. Turmele veneau dela pășune, cu mici lor mieluși, cari își strigau pe mamele lor perdute în mulțime.

Paserile sburau pe la cuiburile lor. Er din câmpul verde se aușea concertul bróștelor. Ómenii se rentorcea de la munca câmpului, dela sapă, aducând unelte în spate. Care cum trecea pe la biserică își descoperea capul și-si făcea semnul sfintei cruci, mulțamind lui D-zeu de vremea cea bună. La tulpina teiului celui stufos dela biserică, la tulpina „teiului cu dragostea“, se vedea ședând cineva. Era Măriora. Ea se întorcea dela sapă. Când ajunsă drept cu porțița biserici își făcu și ea, ca și ceialaltii trecători. O sfântă cruce și intra în cimiter. Trânti sapele jos, se răzîmă cu capul de tei și începu a plânge. A plâns de i s'a înodat lacrămile sub barbă. Părea că voese se 'i spuie chinul său, teiului. Ramurile lui se clătina, părea că voese a mângăia pe Măriora. Er în vârful lui se aședă o mândră privighitoare, care cu cântecul său cel melodios făcea să răsune cimierul. Dar Măriora nu aușea, nu vedea nimic. Ci cu ochii roșii de plâns privea în întunerec, care începu a se întinde pe pământ. Un lătrat de căne se aușea în capul satului. Morile urlau, semn că o să se schimbe vremea. De după delul dela resărit luna începu a se ridica, tot mai mare, tot mai mare, până ce se făcu mare cât o rotă de car. Un vântuleț tainic adie, la a cărui suflare lină Măriora părea că află o alinare.

Să plecă își ridică sapele, se întorse cu fața cătră biserică își mai făcu o cruce dicând „D-ne adul în pace“, și eși din cimiter. Tocmai când era cu piciorul pe pragul pórtii dela biserică, aude un cântec îndepărtat. Ore nu o înșală pe eau rechile? Ore nu e vis? Ore Ionică se fie? Stă! Ascultă! Vântul bătea, aducând cu sine, cuvintele din cântec, acum se puteau auși bine.

Sciă mândro când am plecat
Cu jurământ te-am lăsat
Că mie nu-mi trebe nime
Făr' numai dragă pe tine
Eu mândro mi-l'am ținut
Dar tu nuscui ce-ai făcut?! —

Acum Măriora eunoscu într'adevăr că e el. Ionică cel atât de mult acceptat. —

Sciă că Ionică a plecat prin întunerec și prin plôe. Plôia a ținut mult. Apele au crescut așa de mari încât au rupt unele poduri. Ionică a ajuns la un astfel de pod, și cum era întunerec de nu vedea înaintea ochilor, s'a pomenit numai că calcă ca din pod. Simți o durere mare, părea că pământul se înverțește cu el, își frénsă piciorul.

Cu chin cu vai a eșit deasupra malului și a cădut fără simțiri. A două zi a fost aflat de niște creștini bunți, cari l'au dus la cel mai apropiat sat, el de acolo, cu un căruț s'a dus în spital. Și acum după șesă săptămâni se întorce erăș sănătos. Măriora îi eși înainte și și se oftând „bine că te mai ved odată.“ Apoi se duse sub „teiul cu dragostea“ ingenuchiară și mulțami lui D-zeu că se revéd er sănătos.

A două zi tot satul scia că-a venit — Ionică.

La trei săptămâni se aușea la casa lui Ionică pocnete de pistole și chiote de feciori. Era nunta lui cu Măriora, ce mai veselie!

Ce mai joc. Să fi vădut pe lelea Savetă și lelea Rafiră cum se învârtteau, uitase bătrânețele. Ba lelea Savetă dacă o lua mai bătrân la joc i striga:

Orî mă jocă
Orî mă lasă
Orî dacă nu dute acasă.

Nenea Ion, nici el nu se lăsa, în zădar i striga unul și altul că:

Unde jocă un om bătrân
Par' că sare un car cu fân.

Încă o nuntă așa frumoasă n'a fost de mult: — așa spur nuntași, ba chiar și săteni.

Clopotul dela curtea erarială s'aude sunând. E amiață Măriora eșe din curte cu desagi în mână dréptă ér cu olciorul cu apă rece în stânga. Ea duce la luzători de mănecare. Ionică e cu ei în câmp. — Ér când treceau pragul i uliță striga: Ionică să ai grijă de Măriora. Erau copii lor. Și plecă mai departe. Când trecu pela biserică, pusé óla jos își făcu cruce și zêmbind dîse: „Iacă teiul cu dragostea.“ Și se perdu după zidul dela cintirim.

Ei trăesc și astăzi fericiți.

Ioan Popa.

La Horă!

*Hai la horă copilă se jucăm
Și o dalbă de doiniță se cântăm,
Când musica resunând te răpesc
Vin'o dragă în curund te grăbesce.
Bate arcul mei voinice lăutar*

*Adă vin cu vedra-aice mei crășmariu
Eu curcan din lumea vechiă mă numesc
Fată albă mie-mă place se iubesc,
Și la horă și la luptă mă pricep
De necazuri nici că-mă pasă, și-mă petrec.*

Gavril Popoviciu.

Prima societate teatrală română ambulantă în Transilvania.¹

De: Vasilie Podobă.

În vara anului trecut, înainte de adunarea generală pentru crearea unui fond de teatru român, ce s'a ținut la Abrud, am primit dela iubitul nostru președinte al fondului de teatru D. Iosif Vulean o invitație specială, ca se iau parte la acea adunare. În momentul, când am primit invitația, m'am și decis se merg. Mi-am adus aminte, că vara acésta s'au implinit 30 de ani, de când ca student de a VI-a clasă gimn., în calitate de director de teatru am fost pentru primadată la Abrud. Afirama că acésta li se va părea multora prea iscată, însă este adevărată, ceea ce se va dovedi mai în jos.

Studentii de a VI-a clasă gimn. sunt în etatea aceea, când ori-ce poți crea din ei, chiar și directorii de teatru. Ei nu mult își bat capul cu viitorul, căci încă nu au ajuns la filosofia vieții, propunându-se filosofia în clasele VII și VIII. Nu sunt ei primiți nici în societatea celor din clasele acestea. La societățile de lectură încă numai ca extraordinarii pot participa, căci statutele aprobate de corpul profesoral nu le recunosc mai mult drept. La balul studenților încă nu pot lua parte, căci dreptul e al septimanilor și octavanilor. Ei numai pe afară de bal pot juca. Așa era cel puțin pe timpul me. Secștanii sunt ca și fetele, când nici rochie lungă, nici scurtă nu pörtă, ei între ele. În etatea acésta sunt capabili de a se decide la ori și ce întreprindere. Sunt ca și băieții, cari încep a umbla. Dacă cad, nu se lovesc, dar nici nu-i jenează, de ar cădea în mijlocul tirgului. Apoi nici publicul mare nu-i critică, ori-ce ar risca dumnealor.

Destul, că clasa acésta este din care poți alege cu ușurătate membrii pentru ori-ce carieră. Din clasa acésta își verbează părinții piariști și alti orđuri călugăresci pe fiitorii lor membrii. Li îmbracă în reverendă și apoi îi lasă se învețe filosofia în clasele VII și VIII, când depun maturitatea, fac anul de noviciat și apoi devin membrii orđurilor, în care au intrat.

Cam din clasa acésta trimit ordinaratele noastre române gr. cat. elevi la Roma, la institutul „de propaganda fide“, de-

unde după studiul de 6 ani se reintore în patrie cu titlul de „doctor“ și cu sperare, că cel puțin episcopi vor deveni „cât de bun rënd“. Rari sunt, pe cari nu-i înșală speranța, cei mai mulți se conving despre adevărul proverbului latin „spes falit“ „în curênd“.

Dar se mă reintore la obiect. Decis se merg la adunarea generală din Abrud, la óra desemnată de d-l președinte m'am aflat la gara din Cluj cu ficia mea Veturia, nepóta Elena Pandrea și am așteptat cu nerăbdare sosirea trenului dinspre Orade. Sosese trenul. Din cupeu se cobórá figura maiestósă a Domnului președinte însoțit de Ilustra D-nă soție și de nepóta D-lor, d-șóra Hortensia Micle.

După salutările și recomandările împrumutate, urcându-ne pe tren am pornit spre Teușiu. În câteva óre ne-am aflat în Alba-Iulia. Aici am convenit cu d. Dr. V. Braniceș și cu membrii comitetului sosiți dela Brașov: Vasilie Goldiș, secretariul societății, și D-nul director și vice-președinte V. Onițiu. Erau mai mulți domni; dómne și domnișóre, toți gata spre plecare. În câteva minute totă societatea s'a aflat aședată pe „mocaniță.“ (Așa se numesc trenul vicinal Alba-Iulia — Zlatna). La ameați „mocanița“ a sosit cu noi în Zlatna. Bravi Zlatneni în frunte cu protopopul Jul. Montani ne-au întâmpinat la gară cu binecuvântare rostită în mod oratoric de D-l protopop.

După prânz îndată ne-am suit pe trăsuri și am plecat prin codri seculari la Abrud. Sosind la Bucium-Șasa, bravi buciumani ne-au primit cu pörtă de triumf, cu binevenitări, iară treascurile bubuiiau de cugetam, că suntem în resbel. De aci locurile mă erau cunoscute. Pădurile și dealurile, apoi drumurile erau tot cele de acum 30 de ani. Omenii s'au schimbat însă; cei ce erau atunci în etatea mea de acum, nu mai sunt în vieță. Cei ce erau tineri atunci, ađi sunt bătrani. Fețe străine și ne cunoscute destule, deși acum sunt 30 de ani eram în Abrud ca acasă la părinți. Cunosceam bătrânii, cunosceam tinerii, căci aprópe patru septamăni am petrecut cu trupa teatrală în mijlocul bravilor abrudeni.

Sosim în Abrud. Alergăm fiecare la cuartirul destinat de

¹ Din anuarul societății pentru crearea unui fond de teatru român.

comitetul arangiator. Abia am acceptat se mă scutur de praf,ăsându-mi copila și nepoța în grija Dómei Lobonțiu, care a avut bunătate a ne găzdui românește și pretinse în cele 2 zile petrecute în Abrud, am eșit la stradă și am început a-mi cerceta locurile (amicul Hossu Vili ar dice cuiburile) de acum 30 de ani. Ce se vede? Mă duc la cartirul de acum 30 de ani, altă casă, alți stăpâni. Unde ni-a fost teatrul improvisat de scânduri, acum se află edificii mari ridicate pe acel loc. Mă uit la strade, nu mai vîd nici o numire românească, ca și acum 30 de ani. Ce aflu: Tuhutum uteza, Árpád uteza, Bendeduz uteza, Lehel uteza etc. Dau în sus și dau în jos, nici vorba să cunosc pe cineva, cu care se fi convenit acum sunt 30 de ani.

După multă alergare îmi aduc aminte de casina română. Merg acolo. Casina, singură casina o aflu cea veche, cu acea leosebire, că acum 30 de ani era frecventată. În ea conveneam și noi — „teatraliștii români“ — la cina comună după teatru, unde eram mai totdeauna oșpeții „tatei moș“, așa îl numea totă lumea românească pe nemuritorul Simeon Balint, care, deși era bătrân, venea în fie-care sară reprezentațiunile noastre teatrale din Roșia, unde era paroch și protopop. După teatru ne aduna în jurul său, ne ospeta și ne povestea din întâplările anului 1848, când era tribun în óstea nemuritoriului Avram Iancu. Noi în schimb mai repetam unele scene mai comice din rolurile, ce le jucam în teatru.

Când am vîdut atîta schimbare, când am vîdut, că totul e schimonosit și numai codrul în jurul Abrudului a rămas tiner și frumos, ca și înainte de acesta cu 30 de ani, mi-am adus aminte de poesia populară:

„Mult mă mir codre de tine,
Cum îți merge atît de bine.
Tótă vara înfrunzesci,
Colea tómnă 'ngălbinesci,
Preste iarnă 'nbêtrănesci,
Primăvera întineresci;
Dar eu dacă 'nbătrănesc,
Altul nu întineresc!“

Dar se las Abrudul și se mă întorc la scopul cel urmăresc cu scrierea acestui studiu. În fruntea studiului meu am pus: Prima societate teatrală română ambulată în Transilvania. Ce a fost aceea, cum s'a înființat, din cine s'a compus și de cine a fost susținută? Iată tot atâtea întrebări, cari vor fi rezolvite în lecurul acestei scrieri.

Ideea înființării unei societăți de diletanți între studenții români dela gimnasiul r.-cat. din Cluj a aduso cu sine Ioan Baciu, de present preot în Șoimuș și redactor al fôiei „Revista Ilustrată.“¹ El a venit la Cluj în 1868 din școlile din Năsăud și s'a înscris mi-se pare, în clasa III. gimn. El a vîdut în Năsăud jucând teatru aranjat de avocatul Danilă Lica cu studenții dela acel gimnasiu. A încercat se dee o reprezentațiune în Reghinul-săsăsc, cu alți colegi ai sei, ceea-ce li-au și succés.

În Cluj juristii români dela Academia de drept s'au fost lecus se jôce pesa „Răzvan Vodă“, însă nu s'au putut înțelege. În timpul acela, Ioan Baciu cu vre-o câți-va colegi ai sei s'a pregătit cu pesa „Ciorobor pentru un topor“ de Iosif Vulcan, părută în cãlindarul „Gura satului“ și a dat reprezentațiunea a cartirul lor în strada Turdei, care e până astăzi cartirul general al celor mai mulți studenți români sërmanî.

De aci a mers mai departe. Căștigând loc de a da reprezentațiune în curtea parochiei gr. or. și-a făcut într'un șopru, r' pentru public a rămas loc sub cerul liber. Aici sau jucat piesele „Rescóla lui Horia“ de Iosif Vulcan și „Nunta țărănească“. La reprezentațiunile acestea a luat parte mai mulți omni și dómne din societatea Clujană. Succesul atît mral. cât și material, a fost mulțamitor.

În 1869 tómnă eu am depus esamenul privat de clasa gimnasială cu concesiunea ministrului de culte, căci în lunie absolvasem clasa IV ca primul eminent și așa am trecut de drept pe a VI-a clasă. Pe acele timpuri studenții din Cluj veau societate de lectură cu statute aprobate de profesorul de mba română, care era protopop gr. cat. și care supravighia societatea. În fie-care Sâmbătă se țineau ședințe, în cari se eclama, diserta și critica uni pe alți. Se ceteau foile „Spe-

¹ Cu numărul present a dat redacția D-lui S. P. Simon.

ranța“, Fôia literară“ și „Posparța rorî“ fôia umoristică. Societatea acesta a eșitat până în anul 1880, când netoleranța șovinistă maghiara a cassat-o pentru totdeauna. Biblioteca aședată în un dulap donat de fostul protopop Ioan Pamfilie a rămas închisă cu mai multe cărți de puțină valóre, căci cele de valóre, dimpreună cu statutele societății și ale Societății teatrale, apoi piesele, notele, atisele etc. le-au dus cu sine câți-va studenți mai zeloși. Biblioteca acesta eu, ca fost profesor de religiune, am predat-o casinei române de lectură din Cluj așa închisă cu 2 lăcate, cum a rămas de societatea studenților, desființată la ordinul corpului prof. dela gimn. r. cat. Vre-oro 10 ani nu a deschis-o nimenea. În anul trecut, comitetul sodalilor români, care eeva lipsă de ea, ci a reclamat-o cu insistența. S'a încuiat și iarăși stă desaranțată în antișambora casinei române, așteptând timpuri mai bune.

În tómnă anului 1869 ca sextan am fost ales redactor la fôia umoristică a societății. Colaboratori însă din clasele superiøre n'am prea avut. Din clasele inferiøre da. Intre aceștia a escelat Ioan Baciu sub pseudonimul „Cloșca“, căruia de multe ori i se da răspuns în posta redacțiunei: „Cloșcă, cloșcă fără pui, nu spune ceea ce nui.“ În tómnă acesta au fost primii de membri la societate în mod escepțional Vasilie Filip și Ioan Baciu din clasele inferiøre.

Tot atunci societatea de lectură a făcut o secțiune teatrală, cari în puțin timp a făcut progrese nimitóre, mai cu samă după venirea artistului M. Milo cu trupa sa teatrală la Cluj, despre care voi vorbi mai jos. De președinte a fost ales iuristul Dănilăr Il. Monasterian, acum jude la tribunal în Huși, de director Vasilie Podóbă, acum director de bancă, membri: *Vasiliu Filip* din Maiă, ađi preot gr. cat. în Lăpușul româneș, *Andreu Centea* din Capalna, comit. Solnoc-Dobăca, ađi preot gr. oat. în Asuagiul de sus în Sălăgiu, *Ioan Baciu* din Șoimuș, preot acolo și redactor la „Revista Ilustrată.“ *Vasiliu Gheție* din Orman, ađi preot în Seregiu-Sălăgiu, *Ioan Găvrus* din Iescu, comit. Solnoc-Dobăca, fost notar în Satulung, mort prin glonțul unui inimic, *Gavril Bocoș* din Orman, fost preot în Oena-Deșiuului, răposat, *Vasiliu Micle* din Ciobanca, ađi proprietar, *Pavel Huza* din Mica comit. Solnoc-Dobăca, ađi oficial la comitat în Deșiu, *Pavel Tanțiu* din Berind, ađi pedagog în România, *Ioan Cadariu* din Indol, comit. Turda, ađi notar, *Iosif Nemeș* din Dêrja, ađi conducător de economie la familia Vaida în Olpret.

Pe lângă acestia s'au mai produs din când în când: Iacob Mureșianu invetător și cantor în Cluj, Ioan Dumitrescu din Cluj, ađi preot în Sălăgiu, Alesandru Pop din Dêrja, ađi căpitan de honveți în Muncaciu, Todor David din Jucul de sus, ađi capelan eastrens în Brașov, Ioan Haragoș din Gichișul de sus ađi comptabil la finanțe în Turda.

Domnișóre, cari au jucat rolurile de dame, au fost: D-șóra Isacu, Sora d-lui Dr. Aurel Isacu, răposată ca jună, Maria Centea, rudă cu Andrei Centea de mai sus, mărítată mai târđiu după profesorul Cristea, Năsăud, ambii răposatî, Mariți Turc mărítată în România după inginerul Pamfilie, Sofia Csergedi, sora maiorului Csergedi, răposat, Rozalia Duca din Gherla, răposată.

Societatea astfel constituită a eșit din strada Turdei, unde era cartirul lui Baciu și al lui V. Filip, chiar ca infantele, ce începe a umbla și s'a apucat de lucru. A fost primită cu multă bunăvoință de fostul protopop Gavril Pop, ađi canonic metropolitan în Blaj. Las' să vorbescă despre acest bărbat fratele Vasiliu Filip, cel mai bun actor în societatea n'astră de atunci care, într'o epistolă, în care l'am rugat să-mi dee unele date, așa îl descrie pe acel bărbat: Reverendissimul Dómn protopop gr.-cat. Gavril Pop, ađi canonic metropolitan, un bărbat iubitor de tineret și cu un interes față de întreprinderile lor, demn de admirat, care nu numai că ne-a pus la dispozițiune prima odaie din cartirul său, ba suferea fără nici un murmur și cu un zimbet binevoitor toitul ce îl făceam cu aranjarea, cioplirea lemmelor și scândurilor pentru scenă. Îi găuream și stricam toți părțile casei, pe lângă aceea îl conturbam și în ocupațiunile sale literare și spirituale. Nu numai le suferea tóte acestea făr' era primul, care-și rescumpăra biletul la reprezentațiuni și încă totdeuna cu sume de bani considerabile.“

Sunt necesitat aci a caracteriza pe fratele *Ioan Baciu*, conscolar cu Vasiliu Filip. Cu recunoscență trebuie se amintese,

că el a fost inițiatorul acțiunii pe rând tot mai mult dezvoltate și cu timpul a ajuns la un grad destul de însemnat pe terenu teatrului mai înainte cu totul tot neglijat la noi în Ardeal, și care de altcun era un băiat genial, întreprinzător și multilateral și carele fiei dis spre laudă, și astăzi se validiteză atât ca preot, cât și ca pictor, arhitect, econom întreprinzător și literat. Dânsul ne a văpsit culisele și cortina, coiful pentru sufler. Ceialaltii îi ajutam la tăiatul scândurilor și lemnelor de lipsă. Avem culise, cortină, coif și vestminte de lipsă pentru toate reprezentațiunile. Sute de fiorini a costat toate requisitele noastre, bani adunați cea mai mare parte dela inteligența din Cluj, ca rescumpărare de bilet la reprezentațiunile noastre. Noi la început munceam gratis. Tot veitul îl jertfeam pentru culise și requisitele necesare. Toate erau făcute de noi portative și ușor de adunat la olaltă. Când aveam localitate spațioasă, ne întindeam culisele și cortina și sara dam reprezentațiunea.

În 1870 repertoarul nostru era: „Nunta țărănească“, vodevil de V. Alecsandri, „Lipitorile satelor“, comedie în 5 acte de V. Alecsandri și M. Milo; „Mania posturilor“, „Rusaliile în scutul lui Cremene“, „Cuiu în părete“, tot de Alecsandri; „Musa dela Burdugeni“, frasă; „Soldatul român“, „Baba hârca“, operetă de Milo; „Tribunul“, dramă de Lapădat; „Răscola lui Horea“, de I. Vulcan; „Balul mortului“, „Judecata lui Brânduș“, „Paraclicerul“, de Alecsandri; „Vlăduțul mamei“, „Meșterul Ma-

nole“, o grămadă de cântonete, poesii eroice și naționale. Probele le țineam în școla română gr. cat. din Cluj în totă săptămâna, în zilele, când nu aveam prelegeri. Toți ne prezentam la probe regulat și cu ore-care ambițiune ne învățam rolurile.

Reprezentațiunile dam mai în totă luna câte una. Profesorii avéu scire despre societatea noastră. Nu ne-au interzis nici odată activitatea, ei câștigându-și informațiunile despre scopul nostru dela d-l protopop Gavrilă Pop, care ne era profesor de religiune și limba română, au început a se presenta unii dintre ei la producțiunile noastre. Așa ne-a onorat mai de multeori prof. Salzbauer, Géczi Benedek, Ulár Pál, ați prof. la unitari, Zambó János, Gusztafi, Propper și alții. Prof. Salzbauer a răposat numai de vre-o doi-trei ani. E cunoscut tuturor celor ce a absolvat gimnasiul r. cat. din 1860 încôce. Un bărbat erudit, istoric mare. florumân. Îi plăcea se vorbescă românesce mai cu samă cu țeranii români, pe care îi iubia. Mulți tineri români au fost ajutamați și prijițiți din partea lui și mulți îi pot mulțami, că a putut s bsista la școlă. Merită se-i amintim numele de pietate. Un act de pietate ar sêvêrși careva din mulțimea de studenți români, cari au crescut sub aripele acestui marimimos profesor, dacă i-ar descrie viața lui plină de acte de caritate în careva diar românesce barem, pentru ca să se vadă, că Românul e recunoscător.

(Va urma)

Păpușa.

Aman séu Iom Purim.

— Tragediă în 5 acte, cu un prolog. —

Persónele :

1. Ahasver . . . . . Rege în Susa.
  2. Aman . . . . . Ministru și cancelariul Regelui.
  3. Estera . . . . . Regina lui Ahasver.
  4. Mardocheu . . . . . Unchiul Reginei Estera.
  5. Chores . . . . . Diregătoriu al Palatului.
  6. Șetar și Bigta . . . . . Doi servii ai Palatului.
  7. Hatac . . . . . Eunuchiul Reginei.
  8. Un ânger.
  9. Prim cantorul și corul evreilor.
  10. Zeres . . . . . Muierea lui Aman.
  11. Mai multe sclave israelite.
  12. Public numeros de evrei și evreice (joc și veselie).
- (Scena se petrece în Susiana cetatea palatului din Sus'a.)

P r o l o g.

SCENA I.

Ahasver, Aman.

Ahasver.

La ce?!... — Atâta voiă vedutu-vê-am avënd,
Împlënd cu vin engadic, pocalele, implënd:
Voind așa, al vostru, puternic și drept *Rege*,
O sută și mai bine de țeri, ce stă-đi rege; —
Voind așa Ahasver, în *Susa*, ce domnesce, —
În Susa, unde tronul se înalță și lucește,
Și abia trecură *înse* trei ani pre cum se scie, —
De când mă în nălțasem la astă grea domnie,
Și și făcusem țerei un prânz și ospăț mare,
Cum nu cred, se mai facă, vre-un Rege, pre sub sóre?!
Saltat'au Domnitorii Provinciilor regesci,
Învinși de-a beuturii puteri dumnezeesci!
Din India, *departe*, și — pân' acolo, unde
A Etiopiei țera sub umbre se ascunde, —
Din Media, Persia, venit'au în mulțime,
Puternici, *Printi* și „*Satrapii*, și multă Boerime:
Cu toții aci la Sus'a — la magicu-mi Palat
Și-n față-mi, cu sfielă au stat, s'au închinat.
Apoi cu toții-n voiă, în Parcul meu regesc,
La mese încărcate, ce sufletul răpesc.
Dar' ce mare plăcere n'avui, când al meu aúr,
Lăsatu-i-am, se-l vedă, — și când al meu tesaur,
O sută-optdecî dîle, l'am tot eu arătat,
(Mărire și avuție, cum nu s'a mai aflat!)
Atâta strălucire, atâta farmec mare
Pre lume nu e rege, se đică că el are!
Și-apoi încă ospățul, făcut la al meu popor,
Ce-n Sus'a locuiesce?!... Vai, ce folos — eu mor,
— Eu mor de supărare!.. Bă nu, că de mânia!
Regina e de vină, — cum inima mea scie.
Poporul plin de voiă aflândusă ospățat,
Se vedă — a s'a regină a vrut și a strigat,
Dar' și eu, *încă forte*, pre ea se o arăt
Poporului, s'o vedă, doriaș! Și ce se ved
Mandatul și dorința de Rege, ađi călcate!
Ahasver cu mânia!... Pre drept, calamitate!
Și multe pompe, daruri, averi și străluciri,
Dispus'am, se privescă, Mai marii de ostiri

Și Satrapii, Principii, — poporul ospetat!...

Dar, un'a, încă una era de arătat,
Ce-ar' fi-ntrecut pre tóte, prin carí mă admiram,
(Mai mult ca strălucirea de-averí, ce posideam)
Era regina Vashti, pre care-o-aveam eu.

Aman.

Ca dēnsa, mai frumoasă, e numai Dumneđu!

Ahasver.

Și ea sē se presinte, poporului, n'a vrut,
Deși cu insistință, eu asta am cerut. —
Poporul și Mai-mari perdut'au de într'odată,
Perdut'au orí ce voiă, vedēnd că nu se — arată
A Persiei, regină, se-i vedă dulcea față,
Că-cî o regină-alēsă-i, în lume și-n vieță:
A vrut adeca țera se-și vedă și-as'a Mamă,

Aman.

Se nu aparí, pre Ormuzdu, când Regele te chiémă?!
Prin asta faptă însă a dat și indemn rău
Femeilor din țera, ce sta sub scutul tēu.
Și nu numai pre tine, vai, ea nu te-a certat,
O! Rege, ci și altor, ce rău le-a causat,
Și altor bărbați, Rege, din mare-a-ți stăpânire.
(Ce vast mai ți-e Imperiul; gigant e preste fire!)
Femeile pre dēnșii, mai mult se nu-i asculte.
Ce face o Regină, se nu facă mai multe
Muieri, ce stau pre-o tréptă, nu așa de-în nalțată?
Ascultă-mē decî Rege, pre mine astă dată;
De-ți este cu plăcere, tu fă astăđi așa:
Ți lasă-at'a soțiă, și veđi, alta-ați afla,
Și-așează-apoi corona, pre alt cap de regină,
Ce sci-va se asculte de vócea t'a divină. —
Și ea se faci, o, Rege, ér' pace-n at'a țera,
Mandat trimite-n dată la toți porunca-amară —
Că orí care muiere s'asculte de bărbat.
Bărbatul *cap se fiă și Domn în casa s'a*; —
Mandatul se-l pricépă tot omul din regat,
Tu vei lăsa a-l scrie cum sci-va mintea t'a,
În limba fiă-cărui popor, ce stăpănesci!

Ahasver.

Cu câtă-nțelepciune în lume tu trăiesci!
Voi face tóte-n grabă, — Edict eu voi lăsa:
Bărbatul Domn se fie și cap în casa s'a!
și tot acea femee, ce nar da ascultare
Acestui ordin aspru, — Edictu regesc și mare,
Pățescă ca și Vashti, ce nu se mai numesce,
Regină și consórtă — Ahasver nu glumesce!!
(Crâsnind de mânia dimite pre Aman.)

Actul I.

SCENA I.

(Se represintă o casă evreică în Sus'a.)

Mardocheu. Esthera.

Mardocheu.

În Sus'a-i, scris, Esthera, sē între la Mărire:
Acolo va se ședă pre tron cu strălucire; —

Aprópe este ziua, cea zi de libertate;
Poporul va se scape de zilele-n tristate.

Esthera,

A t'ale vorbe, Taică — vorbesce fica t'a, —
Nu pot a le pricepe, nu sciu ce ar însemna.

Mardocheu.

Prin Ahasver, copilă, e scris se ne înălțăm, —
Și eu, și tu, și Evreii, captivi aci, ce stăm.

Esthera.

Viul este Domnul, Taica, — ași vré se péră 'ndată,
Persia, Babilonul, ce ne-a adus odată
In asta străinare. — Se vèd eu ochii, eu,
Pre Ahasver că móre, cu întreg palatul său!

Mardocheu.

Atari vorbe, blăstămuri, mă jur pe legea mea,
Esthera se le dîcă, eu nu cređui, și-așa —
Și-așa un suflet mare, cu foc entusiasmata,
Mă jur, pe alui Benjamin, semința adorata.

Ethera.

Pel al meu Taică, ce — în Scheol, petrece — Abicail.
Te jur esplică-mi mie și pentru Israil
Mai póte se suridă vre-odată al seu sóre?

Mardocheu.

Pricepe fică dulce, mai scumpă 'ntre fecióre,
La Ahasver vei merge, poți chiar regină fi.

Esthera.

Al meu Dumneđu mare, — ce pot eu auđi?!
(Va urma)

CRONICA TÎMPULUI.

— 10 August n. 1901.

Trecënd redacțiunea și redactarea foii nóstre în mâ-
uile unui nou redactor, din cauza că fostul redactor
Ioan Baciú fiind morbos și ocupat cu multe afaceri —
credem cum-că redactarea acestei foi nu va suferi nici o
daună, ma sperăm, că ea se va presenta înaintea on.
public cetitor cu tótă puterea, cu tótă tăria în privința
conținutului literar și formei sale tehnice. Ea se va
conduce întru tóte așa, ca spiritul și colórea românească
se o predomnéscă, cât numai va fi posibil. De unde
înscris vă fi pre drapelul ei: „Literatură națională“ și
vorbă românească însuflețitoare, ținënd cont de trecutul
nostru, de trecutul poporului român, care din vremile
cele mai grele, ce au trecut preste capul lui, s'a des-
voltat, s'a consolidat, s'a educat — a venit la cunos-
cința de sine și s'a cultivat numai și numai cu ajuto-
rul condeiului, purtat cu multă abnegățiune de Apos-
toliți trecutului, cari ca și nescari Martiri, pentru o na-
țiune delăsata, și-au sacrificat viața, linisce și bani. —
și-au sacrificat tótu în interesul patriei și al poporului
român.

In orașul Bistrița, de present, sunt 2 foi germáne,
una politică magiară și una pedagogică, Pentru ce se
nu aibă și romaniți din Bistrița și jur? Pentru ce să se
uite romaniți numai cu mânilé în sin la compatrioții lor,
la aptitudinea și la spiritul lor de desvoltare...?!

Pentru-ce, când și Românul, astăđi, în anul 1901
și in noul seclu XX. are ómeni destoinici, are caracte-
tere firme și nepătate și are inteligința destul de mare?!

Se începem numai, se ne mișcăm numai, se dăm
din mâni numai, și se ne arătăm, decă vrem se trăim,
și se nu ne plângem mereu de „ómeni“ că nu avem
și că noi nu putem produce ceva bun.

Un popor nu trebuie, nu se cade, nu este iertat;
— e păcat și blasfemie a se dejosi și a se uita nu-
mai în virful capului la alții! — El trebuie se aibă ambi-
țiune și se aibă ambițiune națională, pre cum au și
alte popóra. El trebuie se lucre și se învete!

Cartea și lucrul sau munca au făcut Europa; cartea
și munca au consolidat pe Germani și Italiani!

Acésta nu e -- hipotesă, — este dogmă istorică
de credință!

Din acestea considerațiuni proprietatea, edițiunea
și redacțiunea s'au stăbilit în Bistrița, ca se fiă și Romaniți
din acest ținut „*aequo jure*“ și „*de facto*“ representați
prin o fóiă in limba lor alătura cu celelalte némuri.
Nu avem pretensiunea se facem nu sciu ce svon, se
ne inpunem ideile nóstre; — tot, ce vom face va fi
numai se susținem lumina sus și se nu o punem sub
obroc, până când alte minți și capacități vor eși ca se
facă mai bine ca noi, se lucre cu mai mult succes in
arena de desvoltare.

Drept aceea, scrieți fraților, cari aveți voiă, plă-
cere și dragoste: articlii, corespundințe, novele, poesii
etc. pentru acésta Revistă, numai vă rogăm se scrieți
curat, la înțeles, legibil și in spirit moral și creștin;
și suntem gata a da cuvintul oră și cui fără palimă și
interes privat; suntem gata a vă lăsa se vorbiți din
colónele acestei Reviste modeste.

Autoriți de opuri asemenea sunt rugați a-și trimite
câte un op, nou apărut, — pentru acésta Revistă in care
vom deschide o colónă pentru critică și recensiuine in-
parțială. — Tot ce se ține de redacțiunea și adminis-
trațiunea foiei sunt a se trimite in Bistrița (Besztercze).
— Și până atunci: Salutare tuturor spriginitorilor ma-
teriali și spirituali!

A sosit la Redacțiunea acestei foi *Raportul despre Institututele de învățământ gr.-cat. din Blașiu: Gimnasiul superior, Institutul pedagogic, Școala de aplicație, Școala de fete și Școala învățăcelilor de meseriași și neguțători pre anul scolastic 1900/901.*

În fruntea s'a are un studiu: „*Poesia idilică*“ de Dr. I. Rațiu prof. care după cum se vede este scris de o persoană cu vaste cunoștințe literare, atât din domeniul literaturii române cât și din domeniul literaturii altor popoare. Atarî studii cum rar se ved astăzi, nu pot de cât se face admirațiune autorului lor, cari întru adevăr sunt studii literare de mare valoare și și lucrute cu seriozitate veterană. „*Sic itur ad Astra!*“...

Din acest Raport vedem că a constat corpul profesoral la gimnasiu din a) un director, b) 14 profesori ordinari, c) din 3 profesori extraordinari și d) din 2 cateheți de altă confesiune.

La *Institutul pedagogic* din 1 director și 7 profesori ordinari.

La *Școala de aplicație* din 3 profesori.

La *Școala superioară de fete*: din 5 profesori (3 bărbați, 2 femei).

La *Școala elementară de fete* din 4 profesori (2 bărbați și 2 femei).

Internatul „*Vancean*“ de fetițe: 1 director și o directoară.

La *Școala gr.-cat. pentru învățăceii dela meseriași și neguțătorii*: 1 director, 2 profesori, un president al comitetului de supraveghiere cu 8 membri.

In Gimnasiu pro 1900/901 au fost studenți	457
In Institutul pedagogic	96
La școala de aplicație	68
La școala superioară de fetițe	41
La școala elementară de fete	85
La școala de meseriași și neguțătorii	52

La oaltă: 799

Esamele de maturitate scripturistice sau ținut în zilele 16, 17, 18, 20, 21 și 22 Maiu a. c. din limba și literatura română, maghiară, latină, greacă, germană și matematică. Rezultatul: Eminenți 4, buni 11, suficienți 25. În urma acestor rezultate 37 din 40, maturisanții au fost admiși la examenul verbal ținut în zilele 24—27 Iunie sub presiul lui Kuncz Elek și a comisariului consistorial Dr. V. Hossu. Rezultatul: 1 matur cu eminență, 6 maturi cu bine, 24 maturi, 6 relegați pre 3 luni și 3 pre un an.

În 2 August st. n. noaptea a trecut la cele eterne vicariul foroneu al Năsăudului (Rodnei) Dr. Ioan Pop, un bărbat erudit și diligent, cu care s'au mai împuținat șirurile bărbaților devotați pentru biserică și națiune. Nu este aci locul, se înregistram meritele defunctului, o vor face acesta acei, ce au trăit în imediata apropiere și referință cu densusul. Deplângerea și doliul unui întreg ținut, al Someșului și Bărgăului, ca odată pentru Dr. I. Lazar, fost director gimnasial, ne spune, cumea întru adevăr morțea s'a arătat și de astă dată dușmană față de bisericile și școlile noastre! — Immormentarea s'a făcut cu o pompă mare, demnă de adormitul în Domnul.

Întru adevăr, pierderea e mare, — și atarî indiviți este durere și daună că ne părăsese, cu toate că în locul repausului se va afla, pre cum credem, iarăși un individ destoinic, vorba lui Barițiu: „*Nici un om nu este ne-înlocuibil!*“... Astăzi când se deschide un post și se dă în concurs o stațiune parochială mai bună — atăta concurenți se ivesc, în cât înaltul consistor, nu mai scie că pe care se-l vedă și pre care se nu-l uite!? — Este o mare luptă pentru esistență astăzi, chiar în vi'a D-lui. Și totuși — orî și unde, numai pentru unul este

menit norocul, pre cum a fost și cu vacanta parochia Bistriță, în urma morții ne acceptate a iubitului nostru Silași, — căți numai n'au dorit se fiă favoriți de sorțe și fortună și totuși numai On. D. Gerasim Domide preot din Rodna nouă, a obținut beneficiul cu denumirea din 27 Iuliu a. c. st. n. acărui instalare va fi în 19 August st. n. și cu care, credem, după cât cunoscem respectabila persoană, că va fi în destul publicul credincios, ér noi, după datina română i-țicem: „*D-țeu te-a adus, bine-ai venit, bine se petreci!*“ Marî îndătoriri sunt legate de noul păstor sufletesc; beneficiile marî au și îndătoriri marî și turmă mare — face somnul scurt, mai cu sémă în timpul presinte!

Da, în timpul presinte! și timpul 'l fac ómenit — ér vremea o face D-țeu. — Amentind aci, cuvântul „*vreme*“, înțelegem vreme bună și réa, cum o dă D-țeu! Și vremea în anul acesta a fost destul de bună: În 20 Iuliu n. a fost noaptea o vreme de așa cât neam adus aminte de anit copilăriei. A urmat o căldură grozavă pre timpul seceratului — apoi érași ploii grele și în 4 August, Duminecă, în sărbătorea: „*Maria Magdalena*“ séu cum îi țice poporul pre aci „*Foca*“ a fost o plóie torențială, decă nu chiar rupere de nor, mai cu sémă în partea orientală a orașului și-a hotarului — în jos spre câmpie. De atuncei ploua, ploua și plónă: „*Im satis nivis atque dirae grandinis misit Pater...* grave ne rediret seculum Pirrhac. (Horatiu — c. II)

Ér poporul agricultor ascéptă numai vreme bună și țic cu sóre, ea se vedă în urmă ce a făcut, cum a lucrat și ee róđă îi va da grăul secerat, care ascéptă pus în clăi, se fiă imblătit și dus la móră. Cum va fi róđa nn se scia, deórece în multe locuri holdele au fost fórté ierbósé.

Actul întroducerei de paroch în Bistriță. Introducerea de de paroch a M. On. Domn *Gerasim Domide* preot din Rodna-veche, în parochia gr.-cat din Bistriță se va îndeplini în 19 August a. c. conform următorul program:

1. În 18 l. c. la 5 óre p. m. primirea noului paroch și inseratul în biserica gr.-cat.
2. La 8 óre séra cină comună în hotelul „*Regele Ungariei*“.
3. În 19 l. c. la 8 óre a. m. serviciul divin și îndeplinirea actului întroducerei.
4. Banchet.
5. Petrecere poporală.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—*—

D-nei Parascheva Costea, Scărișóra;
D-șórei Silvia Cristea, Blaj;
D-lor: Titu Domșa, Valea; Pavel Lazar, H-Brad; Georgiu Cimoca, Hidiș; Gavril Bodnar, Bokkia; Ioan Căbașiu, Cracovia; Ioan Vlas, Albae, am primit prețul abonamentului cu mulțămită, fóia se va trimite regulat.

—o—

Onorații Domni, cari vor binevoi a scrie pentru fóia, sunt rugați a scrie legibil și la înțeles; pe margine să se lase loc gol cam de 2 degete pentru observările redacțiunei. Ér cei ce scriu gâcituri sunt rugați a le scrie în epistolă închisă.

—*—

REVISTA ILUSTRATĂ ENCICLOPEDICĂ GAZETA SĂTEANULUI.

Anul al 18-lea

Ese din 1884, sub direcțiunea lui C. C. Dateulescu la 5 și 20 a fie-carei luni.

10 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie obicînută

20 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie velină.

Abonamentele încep de la N-o 1 a fie-cărui an (5 Februarie) și se plătesc înainte. Cu numărul nu se vinde „Gazeta Săteanului” și nici plașele colorate.

Scriitorii cei mai cu vază și specialiștii cei mai reputați au colaborat și colaborează la această revistă. **Cestiunile agricole și horticoale sunt cu deosebire tratate.**

După locul mai puțin sau mai mult în vază. Pe o pag. (15/25) Pe 1/2 pag. (12/15) Pe 1/4 pag. (6/15)

ANUNCIURILE	Pe an	Pe 1/2 an	Pe 1/4 an	Pentru o dată
	1000—2000 lei	750—1750	500—1500	250—750
	750—1750 „	500—1500	250—750	125—375
	500—1500 „	250—750	125—375	75—275
	250—750 „	125—375	75—275	

Se plătesc înainte și se socotesc timpul de la înserarea primului anunciu.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu subscripțiunii de abonamente din partea Casei M. S. Regelui și a Domeniului Corônei.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune din partea Societății Centrale Agricole din România, trimetîndu-se și la toți membrii ei.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite în cel puțin 2000 comune rurale din țară.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite tuturor bibliotecelor rurale, Prefecturilor, etc.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune de mai multe abonamente din partea Ministerelor de Agricultură, Instrucțiune și Primăriei Capitalei.

Garantăm tiragiul fie-cărui număr, în Anul al XVIII-lea, de cel puțin 6000 fascicule, ceea-ce reprezintă 144.000 exemplare pe an.

Redacția Administrația și Tipografia:

București, 117 Calea Victoriei, colț cu str. Banului.

Arbori și Arbusti

roditori, floriferi și de umbrire

de la Pepiniera C. C. Dateulescu din Slobozia-Galbenu (jud. R-Sărat).

30 hectare de cultură specială.

Catalogul, împreună cu modul d'a se planta, se trimete la cerere adresată Magazinului Dateulescu 117 Victoriei, București

Semințe de Cereale selecționate și alte produse, de la Ferma lui C. C. Dateulescu din Slobozia-Galbenu.

Espețiunile se fac franco vagon Gara Făurei pentru Muntenia, ér prin R-Sărat pentru Moldova, în saci cu plumbul de garanție al Fermei. Dacă nu se trimete saci se pun noi mușama cu adaos de 1 leu, cari devin proprietatea cumpărătorului. Costul se plătesc la comandă.